

## „Føroyskir fiskimenn undir jarnhæli“

### Ein rættleiðing

Harra blaðstjóri,  
vilja tygum gera so væl at taka  
upp í blað tygara hesa rættleiðing:

I 14. Sept. fyrri 8. august stendur grein nevnd „Føroyskir fiskimenn undir jarnhæli“, og er mitt navn nevnt í hesi grein á ein hátt, sum eg haldi vera at dálka meg. Nakað somu tíðindi vóru framanundan í Útvarpi Føroya, men í enn grovum formi.

Greinin í Fjórtaða er víðtal við 3 menn, ið eins og eg hava verið við týska trolaranum »Grønlande«. Teir 3, sum Fjórtaða hevði víðtal við, vóru Dan Hammer, ið var 16 ár, John Jacobsen, ið var 17 ár og Torbergur Gudmundsson, sum var vaksnur maður.

Rættari haldi eg tað hevði verið av útvarpinum og Fjórtaða, at havt spurt meg eisini, aðrenn teir loyptu titlitt út í orð. Serliga útvarpið, ið hevur skyldu til at bera sønn og saklig tíðindi, hevur borið seg ljótt at móti mær.

Orsøkin til, at eg ikki havi fingið svarð fyrri, er at eg havi ligið í sjúkrahúsi. Eg havi ikki lagt so munn í at svara heldur, men tað er loyrt, at summi av útvarpstíðindum og víðtálinum í Fjórtaða, hava fingið heilt skekva fatan av mí, sum fór fram, hvat mær viðvíst, eri eg noyddur til at koma við eini frágreiðing.

Eg skal svara á víðtáli í Fjórtaða í nakað somu raðfylgi, sum tað er sett upp, men frásøgnin hjá teimum er flokt og ikki í somu roð sum bendigarnar veruliga eru farn av framt.

»Mynstrað fyrri 70 kr.« er fyrsta yvirskriftin. Samleikin er tann, at 10 hvødu mynstrað fyrri 50 kr. um dagin — og teirra millum allir teir 3: Dan Hammer, John Jacobsen, Torbergur Gudmundsson — og eg sjálvi. Men av tí, at ikki nóg nógv flekst av fólki, og 5 mánna máttu útfra fyrri 70 kr. um dagin, hendi tað, at allir hinir 10 eisini máttu fáa 70 kr. — Soleiðis fór tað fram.

Vit fóru kl. 11 um kveldið, og ið vit høvdu siglt 36 tímar, kom skipari við fjarntí úr Týsklandi, har sagt verður frá, at felagið hjá øysku fiskiskiparadrumum ikki gættok sáttmálan við 70 kr. um dagin.

So vitti eg veit, vóru vit allir »ander um at halda uppá 70 kr. áttan formaðurin, Klemint Lambauge — og so varð farið inn á Reykjavík. Har setti eg meg í samband við danska sendimannin, og bjóðaði hann sær at hjálpi okkum. Men eg helt meg ikki skilja, at nakar av hinum var sinnuður fyrri tí. Eg spurdi so sendimannin til ráðs viðvar, og hann ráddi: mær til at standa uppá 70 kr. og annars gera tað arbeiddi, ið eg átti.

Vit komu á Kappan umleið 30. sept. minnst meg rætt, og bóru við væl av fiski beinanvegin. Men tað var heldur smáur fiskur, so tað kom ikki nógv burtur úr. Vit lógu um 8—11 tons um samdøgrið, og vísti allt seg at vera í lagi. Arbeiddi gekk sína gongd. Vit høvdu 12 tímar at arbeidda og 6 skiftingar. 2 ferðir halvur tími til fættar og 2 kor tor til kaffi fóru burtur av teim 12 arbeiddistímum, meðan tað í víðtálinum í Fjórtaða verður sagt, at ongum varð loyvt at rætta ryggin í 12 tímar.

Nakað trýst útyvir tað, ið eg eri vanur við sum fiskamaður við aðrum týskum, bestu ella føroy-

ingum, kenni eg einki til. Tað ber nú heldur ikki til bara at nevna teir ringu sjóurnar. Hekktrolari var, og vit stóðu altíð turir undir taki.

Vit fiskaðu eina viku á Kappanum, men við tað at fiskurin var so smáur, skifti hann norðvyr, og gav skiparin 2 vaktum fri í 12 tímar. Meðin vit sigldu norðureftir, kastaði hann og fær eitt gott hál. Á midnátt fingi vit komandi dekkis vakt, og vit móitu upp til flekjuborðið, men stýrimaðurin segði okkum, at fiskurin skuldi ligga til kl. 6 á morgni, so vit fingi teir 12 tímar, sum vóru lovaðir okkum. Tað átti nú eisini at havt verið nevnt í víðtálinum. Og hetta er eitt dømi um »stráðine í frágreiðingini hjá teimum 3.

Aftaná hetta høvdu vit ikki nógv fiskari í fleiri dagar. So ein morgun kemur stýrimaðurin og biður okkum um at skera flak, við tað at einki annað var at gera. Eg fór sjálvur til arbeiddis og hugsaði, at allir hinir fóru at gera tað sama, men teir notkaðu. Seinri kemur Torberg til mín og spyr meg, um eg ikki vildi fylgjast við hinum føroyingunum. Eg svaraði nei, eg vildi arbeidda teir 12 tímar, sum eg var vanur at gera. Seinri kom eisini formaðurin, men svarið var tað sama. Flak varð to ikki nógv skorðið, tí vit komu aftur í so nógvan fisk, at vit høvdu nógmiðlikt at flekja.

Altíð varð tosað um, at vit kundu ikki arbeidda í lastini, tí tað var ovnóg salt, men eg helt sjálvur, at tað var ógrundað, tí vit høvdu lastarúm, sum tók millum 6—700 tons av fiski, og vit høvdu 340 tons av salti í bátnum. Hetta duga føroyskir fiskimenn sjálvir at døma um.

Men so var atborðið, at til endans kundi ikki arbeiddast, tíverri, og varð á flakarúmið tikið til nýtslu eisini, og tað, sum har var inni, mátti fyrri borið. Hetta dæmði skiparanum ikki, tí hann hevði roknað við at fáa væl av kalva í flakarúmið. Eg haldi sjálvur, at tað var ókunneleiki, sum var skuldi í, at lastin typtist.

Tá ið vit høvdu umleið 150 tons fóru vit norður í Føroyingahavnina at fáa útgørd umborð, olju og annað. Hetta mundi vera um 20. mai.

Innkomin har — um 4—5 tíðina seinnaftur — fingi vit fri til kl. 7 á morgni, síðan fóru vit at ríva um og arbeiddu til kl. 6 um kveldið. So fingi vit aftur fri til kl. 7 um morgunin, so var aftur farið at ríva um, og fóru vit út aftur seinri um dagin og fiskaðu á Fylla bank og Fiskanesbankanum. Fyrstu tíðina var lítill fiskur, og bleiv so arbeitt í lastini, men vakt varð gingin 6 og 12. sum vanligt.

Vit komu so aftur í nógvan fisk og vóru so nóg nógv at gera á dekkinum við fleking.

Vit royndu í nakrar dagar, og var javngott fiskari, men so kom sjúka umborð, menn fullu frá, og bleiv harav næstan einki fólk til arbeiddis.

Lika komin aftur av fríkvat um midnáttina, bað skiparin meg um at fara í lastina, tí har var bara ein maður (føroyingur). Komin niður í lastina dugdi eg ikki at arbeidda, tí har var ikki farið fram, sum har ið eg eri vanur at vera, og sendi eg so boð eftir skiparanum og spurdi, um eg ikki kundi arbeidda, sum er vanur í slíkum færi. Tað var alt í lagi, og bað hann meg um at gera sum best.

Síðan arbeiddi eg til kl. 12, tá fekk eg fríkvat og tórnaði inn. Tá eg kom upp aftur var næstan lítið at gera reint, og vóru vit á veg inn til Godthaab vegna sjúku. Tá kom skiparin aftur til mín og segði: seg vera væl nógvan við mitt arbeiddi í lastini, og spurdi meg, um eg vildi halda fram at arbeidda í lastini. Eg svaraði greitt, at so mátti eg ráða sjálvur fyrri arbeiddum. Hann spyr meg so, hvussu nógvan fisk vit kundu salta við teim 340 tonsnum av salti. Eg helt, at vit kundu salta 400 tons, um nakað av fiskinum ikki var umrivið. Tá sigur hann, at kundi eg salta 400 tons so lat hann meg avgera, hvussu nógvan fisk eg reiv um — og væl at merkja var uppskot mitt fyrri at lætta um arbeiddi hjá øllum føroyingunum.

(Her vil eg merkja við, at Klemint Lambauge sigur við meg, at hann vildi hava allan fiskin umrívna, tí hann vísti at ein týskur trolari hevði ikki fingið selt sin fisk av teirri grund, at fiskurin var ikki umrívinn. Eg helt at tað var mær ókunnelegt, men hann var jú formaður, og vildi ikki skaða hann, men eg persónliga tordi at

taka ábyrgdina av lastini, um vit ikki rívu meira um, enn tað, sum eg hevði sagt, og hetta segði eg eisini við skiparan. — Skiparin segði: tá við formannin, at tað skuldi verða, sum eg segði, at hann persónliga vildi taka ábyrgdina av fiskinum, um nakað hendi. Og tíbetur er einki hent, tað havi eg vátan uppá frá reiðarum. — Tað er ikki so lítið uppskot mitt lætti um arbeiddi hjá føroyingunum at 200 tons í minsta lagi ikki vórðu umrívinn.

Vit komu inn til Godthaab um kveldið og eftir døgurða kl. 1 dagin eftir fóru vit at arbeidda í lastini, tá gingi vit vakt 6 og 6. So lógdu vit okkum arbeiddi í lastini: so væl til rættis sum gjørligt. Minst meg rætt, so lógu vit 4 dagar inni.

Tá vit komu út aftur úr Godthaab, fingi vit lítlan fisk at byrja við. Fóru so suður á Dana bankan og bóru nú aftur við nógvan fisk við flóttróli. Og nú gekk alt væl. Vit høvdu nóg nógv rúm fyrri at fiska saltið upp, og tað var nógv pláss eftir álikavæl.

Framhald.

## Hugsjónir . . .

(Framhald frá 3. síðu)

Ein hvør vanligur slitmaður fekk dag og dagliga at vita, at hann var landasvikjari, breyðstrevari, andleysur materialistur, ófrælsur, ónationalur, hugsjónarleysur og undirbrotligur búkakar, tá ið hann ynkski at fylkjast við donskum starvsbroðrum. Summir av teimum gingi so langt, at teir brigdaðu fólki, sum vildu leita sær heilsu bót í Danmark — tað var ónational! Tað versta av øllum var, at nógv trúðu teimum til endans, so ofta høvdu teir júk-álitt mósa upp og upp aftur í saman — fólk gjørdust í ørviti, fóru at vanvirða seg sjálvan og brigda sær bæði líkt og ólíkt. Tað man vera størsta og einasta veruliga bragd, hesir menn útintu, at teir hava kunnað bukað inn í fólk, at tað er eyðgreitt, at teir eiga tey serrettindi fram um allar aðrar føroyingar, at tað er heilt í lagi

ja beint út náttúrligt, at fáa hina høgu donsku lønina, meðan tað fyrri arbeidarafjöldina má gerast náðinsbreyð, um teir ikki halda seg á lagri »serføroyskum« stigi. Hetta má av sonnum skirast ma'ssa-suggestión, um nakað er tað, ella transformering av egnari skuld-arkenslu yvir á fjøldina.

Hetta valdrannalið, sum í ljósum lótum prenterandi at vera javnaðarkent gjørdist nýtt bourgeois ein privilegiaður settur, sum við donskum fylkingum kúgaði føroysku arbeidarafjöldina.

Teir enu seinni óktir í tali av seinni lidnum satelittum hiðanfrá, monnum, sum her vóru mettir bæði hálv- og heilórir, tá ið teir plagdu yla um allar geilur, at teir fóru heim til Føroyar at arbeidda fyrri einki! Ein av hesum jústheimfarum liggur í lotuni heima og gremur seg um, at hann ikki fær meira enn 70.000 krónur í árligari løn! Man nakar taka synd í tilikum íspegli?

Ja, skjiljið tað, hvør ið vill! Hetta var um somu tíð, sum teir í beinleiðis Orwell-stíli fyrirreikaðu fundir, har kent varð fólki beinleiðis at hata aðra tjóð, danir og alt tað, sum danskt var!!

Ein hvør vanligur slitmaður fekk dag og dagliga at vita, at hann var landasvikjari, breyðstrevari, andleysur materialistur, ófrælsur, ónationalur, hugsjónarleysur og undirbrotligur búkakar, tá ið hann ynkski at fylkjast við donskum starvsbroðrum. Summir av teimum gingi so langt, at teir brigdaðu fólki, sum vildu leita sær heilsu bót í Danmark — tað var ónational! Tað versta av øllum var, at nógv trúðu teimum til endans, so ofta høvdu teir júk-álitt mósa upp og upp aftur í saman — fólk gjørdust í ørviti, fóru at vanvirða seg sjálvan og brigda sær bæði líkt og ólíkt. Tað man vera størsta og einasta veruliga bragd, hesir menn útintu, at teir hava kunnað bukað inn í fólk, at tað er eyðgreitt, at teir eiga tey serrettindi fram um allar aðrar føroyingar, at tað er heilt í lagi

ja beint út náttúrligt, at fáa hina høgu donsku lønina, meðan tað fyrri arbeidarafjöldina má gerast náðinsbreyð, um teir ikki halda seg á lagri »serføroyskum« stigi. Hetta má av sonnum skirast ma'ssa-suggestión, um nakað er tað, ella transformering av egnari skuld-arkenslu yvir á fjøldina.

Hetta valdrannalið, sum í ljósum lótum prenterandi at vera javnaðarkent gjørdist nýtt bourgeois ein privilegiaður settur, sum við donskum fylkingum kúgaði føroysku arbeidarafjöldina.

Teir enu seinni óktir í tali av seinni lidnum satelittum hiðanfrá, monnum, sum her vóru mettir bæði hálv- og heilórir, tá ið teir plagdu yla um allar geilur, at teir fóru heim til Føroyar at arbeidda fyrri einki! Ein av hesum jústheimfarum liggur í lotuni heima og gremur seg um, at hann ikki fær meira enn 70.000 krónur í árligari løn! Man nakar taka synd í tilikum íspegli?

Ja, skjiljið tað, hvør ið vill! Hetta var um somu tíð, sum teir í beinleiðis Orwell-stíli fyrirreikaðu fundir, har kent varð fólki beinleiðis at hata aðra tjóð, danir og alt tað, sum danskt var!!

Ið hvussu er og ikki, hesin má so saman við hinum bera ábyrgdina fyrri gamlar syndir fyrst og fremst at hava lagt fót fyrri limaskap føroyskra slitmaðna í DFS. — søgdu tað vera ófrælsa gerð, hóast hetta hevði kunnað tryggjað føroysku arbeidarafjöldini móti mesta ófrælsi, ið finst — armð og blóðátækt! Munnu teir ikki kenna seg illa oman á hesa miskunnarleysu gerð?

Ella kenna teir ikki várkunnu...?

Hetta var nevniliga mest ábyrgdarleysa, ófrælsa og svikfulla gerð, sum framd er av føroyingum móti landsmonnum. Men fjøldin er við at vakna!

Ej dani í, at tað fellir fólki fyrri bróstið nú læknarnir beint í hølunum á studentaskúlaalarunum koma aftur við óblógum um lønarkrøvum. Men væl veri teimum fyrri tað kortini, tí nú man fara at sansa at, hetta man fara at vera dropin. Nú er bikarið fult. Teir hava sjálvir felt heljardómin!

Skulu teir framvegis standa í donskum fylkingum og krøfja løn hareftir, mega teir, um nok ur slintra av sosialismu nakrantíð hevur verið í teimum, sjálvboðnir av nýggjum skjóta upp limaskap føroyinga í D.S.F., ella ið hvussu er vera við til at stuðla rettvisiskrav hins føroyska slitmans.

Hetta er mikið álvarsmál! Tit føroysku serlønningar, tit, sum sluppu upp í at trína søttliga órandi dansin um bardagagullkálvin á sinni, tit trøða nú, um enn meira síðuliga, aftur dans um nýggjan kálv, hin danska lønargullkálvin. Tí meg, ella ið hvussu er vera við til at ringin ella slíta.

Annars er orðið eittans, ofta misnýtt, men ikki her: landasvikjarar!

Í innganginum er fjákrútitat eftir føroyskan lækna, ið helst heldur seg vera meinlikan Rousseau, og tað er møguligt, at tit mínir góðu serlønningar sum ter nationalistisku anakronismur, tit eru, framvegis vilja taka hornatøk við materialismuna. Men eisini, um tað sviður til tykkara sjálvs? Freistið ongann annan, um so er, men roynið sjálvir, rýmið frá øllum matstrevinum, sum tit »vanvirða« — aftur til náttúruna, tað er stuttur vegur í Føroyum — far ið í Harrans friði, men uttan danskan stuðul, sum til eitt hvørt annað »føroyskt« endamálið — út at stínga flíður og eta sýrúleggjar, tað er proteinrik fœði, spyrjið bara læknarnar.

Tá verður »hugsjónaranda« eftir aktuallur, hvør veit kanska! reellur og púra eingin tørvur á stættarfylking!

Men nervið aldrið breyðstrev ararnar í fylkingarviðurskiftum teirra. Tí tess er stættarmennig alt ov glesilig, vegglig hugsjón!!  
Hin ovfarni.